

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Курляк І.Є.

*доктор педагогічних наук, професор,
Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві*

СЕКСОГОЛІЗМ ЯК ПРИКЛАД БІХЕВІОРАЛЬНОГО УЗАЛЕЖНЕННЯ

Серед численних відомих біхевіоральних узалежнень особливе місце займає сексоголізм. Цей вид розладу є предметом щоразу більшого зацікавлення не тільки психологів, психіатрів, сексологів, але й спеціалістів інших галузей науки, зокрема педагогів і соціальних працівників, котрі безпосередньо стикаються з проявами дисфункційної поведінки осіб з такими девіаціями або надають допомогу членам їхніх родин.

Зріле сексуальне кохання є складним емоційним станом, котрий поєднує в собі кілька компонентів: 1) сексуальне прагнення іншої особи; 2) ніжність; 3) ідентифікацію з іншою особою, поєднану з емпатією; 4) глибоке довір'я до іншої особи і до самого зв'язку; 5) пристрасний характер зв'язку, що опирається на кохання у всіх його трьох вимірах: сексуальному, зв'язку з об'єктом і залученні *superego* [2, с. 176]. Протилежністю такого зв'язку є статевий контакт задля простого зняття сексуального напруження, який здійснюється з особою, яка є для нас байдужою, невідповідною, зі свідомістю того, що ми партнера зовсім не обходимо, що він нас не кохає, а отже, не може бути нам опорою [7, с. 33]. Саме такий характер мають стосунки з людьми, які є узалежненими від сексу, але це є неповна характеристика даного явища.

Першу повну дефініцію узалежнення від сексу в контексті хвороби подав у 1991 році найавторитетніший американський дослідник цього явища *Patric Carnes* – автор книги “*Out of the Shadows: Understanding Sexual Addiction*” (1983): „Узалежнення від сексу – це хворе відношення до сексу, метою якого є зменшення почуття стресу, втеча від негативних чи болісних емоцій та від інтимних стосунків, з якими особистість не може собі дати ради. Це відношення стає її фундаментальною потребою, задля якої жертвується все решта, при тому інші люди, які вважаються об'єктами ужиткового призначення” [5, с. 45].

Уперше гіпотеза про існування узалежнення від сексу появилася під кінець XIX століття, коли німецький психіатр *Richard Krafft-Ebing* ствердив, що *секс може стати настільки інтинсивною діяльністю, що буде впливати на всі інші аспекти життя людини*. При цьому він додав, що *патологічна сексуальність може стати загрозою для життя особистості*, оскільки ставить її в ситуації порушення як державного, так і морального права, аж до втрати гідності, свободи і життя [5, с. 45]. У 1886 році вчений ствердив, що

патологічна сексуальна поведінка повинна розглядатися як психічна хвороба. Майже через 100 років пізніше британський психолог Jim Orford доводив, що “надсексуальність” (“гіперсексуальність”) повинна бути включена у спектр розладів, пов’язаних з uzалежненням [3, с. 164].

Емпіричні дослідження Patrica Carnesa, показали, що еротомани диспонують значно більшим арсеналом сексуальних поведінкових форм, використовують їх значно частіше і вважають їх ефективними. Насправді ці форми поведінки є проявом безсилля uzалежнених осіб, оскільки ілюструють неможливість відмови від руйнівної активності [1, с. 50–53]. Розглянемо у деякому скороченні нижче наведені *11 поведінкових типів сексоголізму*.

1. *Фантазіювання*. Приклади поведінки: проведення довгих годин на уявлянні собі сексу і майбутніх контактів або на відтворенні образів з минулого; занедбання обов’язків; створення наеротизованої атмосфери.

2. *Спокушування*. Втягування себе в кілька еротичних зв’язків одночасно або один за одним; фліртування; перегляд пропозицій матримоніальних контор; кружляння і зачіпання інших в барах, дискотеках; уникання сталих обов’язків щоб зберігати сексуальну готовність; провадження розмов на сексуальні теми.

3. *Анонімний секс*. Вхідження в сексуальні стосунки з анонімними партнерами; кружляння по пляжах, парках, публічних туалетах і лазнях з метою знайти партнера, обтирання в натовпі; участь у групових оргіях.

4. *Платний секс*. Оплачування непристойних телефонних розмов; відвідування кабінетів еротичного масажу, клубів зі стриптизом, користування послугами сексуальних агенцій; утримування коханок чи коханців.

5. *Заробітчанський секс*. Участь в продукції порнографічних матеріалів; позування і заняття сексом для фотографій і фільмів; проституція і сутенерство; приймання грошей чи наркотиків за виконання функцій коханки (коханка);

6. *Підглядацтво* (skorofilia, voyeurizm (від франц. *voir* – *дивитися*) Користування порнографічними матеріалами; відвідування секс-шопів, кабін video, пляжів нудистів, стриптиз-клубів, порно-кінотеатрів; використання оптичних приладів для підглядання людей в сексуальних ситуаціях.

7. *Ексібіціонізм*. Оголювання в публічних місцях (парках, вулицях, спортивних площадках); роздягання при відкритих вікнах, на балконах, на дахах будинків чи в машинах; сексуальні практики в публічних місцях.

8. *Нав’язливий секс*. Настирливе домагання сексуальних контактів (в тому числі із застосуванням алкоголю чи наркотиків або з використанням свого становища), дотикання та обмацування інших без їхньої згоди; розповідання вульгарних історій чи анекдотів, вживання вульгарної мови.

9. *Садомазохізм*. Завдавання собі під час сексуальних контактів фізичних зранень чи болю, щоб посилити дію сексуальних подразників; відігравання ролі жертви в сексуальних контактах; вживання аксесуарів для тортур.

10. *Секс з предметами*. Мастурбація за допомогою предметів, аксесуарів і ляльок, переодягання, вживання фетишів для сексуальних ритуалів, сексуальні стосунки з мертвими (некрофілія) і тваринами (зоофілія).

11. *Педофілія і інцест*. Переказування дітям непристойної сексуальної інформації, їх сексуальне переслідування, демонстрування їм сексуальних контактів дорослих, примушування дітей до сексуальних практик, дитяча проституція та порнографія [1, с. 54-55].

12. Відома британська дослідниця цієї проблеми Paula Hall встановила три ключові причини узалежнення від сексу: 1) сприятливі можливості; 2) травматичний досвід; 3) розлади прив'язаності [6, с. 39]. Але існує ще один чинник – психічні та органічні розлади.

Значну негативну роль у виникненні явища узалежнення від сексу (а також співузалежнення) відіграла родина походження майбутніх сексоголіків. У дослідженнях Patrica Cernesa (2001) більшість як узалежнених (68%), так і співузалежнених (63%) осіб походила з родин, в яких діти не досвідчили теплих почуттів зі сторони батьків, які ставили їм тільки жорсткі вимоги. Значна кількість осіб з обох груп пережила емоційне насильство (відповідно 97% і 91%), фізичне (72% і 81%) і сексуальне (81% і 71%). Аж 87% осіб узалежнених осіб і 98% співузалежнених походять з родин, в яких у когось з її членів виступало принаймні одне узалежнення, внаслідок чого діти вчилися деструктивних способів розв'язування проблем у трудних життєвих ситуаціях [4, с. 161].

Особа узалежнена від сексу може переживати негативні наслідки такого стану в різних сферах життя: 1) соматичного здоров'я; 2) емоційного стану; 3) пізнавальної сфери; 4) фінансового стану; 5) соціального функціонування.

У сфері здоров'я можуть розвинутиися сексуальні розлади (передчасна або запізнена еякуляція, еректильна дисфункція, аноргазмія), травмування тіла, венеричні хвороби. Сексоголіки також часто страждають на виразкову хворобу, підвищений тиск, виснаження організму, проблеми з апетитом і порушення сну. У жінок часто трапляється небажана вагітність та аборти.

У сфері емоцій узалежнені від сексу заглушують свої правдиві почуття, доводячи себе до стану апатії та занедбання. Їх пригноблює почуття сорому та безнадійності. Узалежнені живуть у постійному стресі, оскільки їх паралізує страх перед зараженням венеричними хворобами, особливо СНІДом, а також те, що їх проблема може бути виявлена. До почуття сорому додаються безпорадність, низька самооцінка, депресія, а навіть суїцидальні думки [5, с. 93]. Через значні витрати узалежнені також часто зазнають *фінансового краху*.

Проблеми соціального характеру стосуються, передовсім родинного життя (зради і скандали, втрата постійного партнера, розлучення, випадки сімейного насильства, безвідповідальне використання коштів сімейного бюджету, брак часу для членів сім'ї, нездатність забезпечити дітям належне виховання). Іншим шкідливим наслідком сексоголізму є явище співузалежнення дружини еротомана, яка чується відповідальною за його хворобу, прагне до надмірного контролювання його поведінки і поступово підпорядковує усе своє життя ритму функціонування сексоголіка [4, с. 162]. Сексоголік поступово втрачає

також інших близьких людей – приятелів, колег по роботі, опиняючись у повній ізоляції. Узалежнені від сексу часто входять у *конфлікт з законом* з приводу сексуальних домагань, згвалтувань чи інцесту.

Підсумовуючи, сексоголізм є дуже небезпечним узалежненням, яке має шкідливий вплив на всі сфери психосоціального функціонування узалежненої особи та її оточення. Унаслідок хворобливої залежності від сексу вона може втратити спокій та добре самопочуття, чесне ім'я, родину, друзів, свободу, зазнати фінансового краху, позбутися здоров'я, а в ситуації самогубства чи зараження СНІДом – навіть життя. Тому таке важливе значення має розповсюдження наукової інформації як про саме узалежнення, так і про способи його запобігання та терапії сексоголізму.

Список використаних джерел:

1. Carnes P., *Od nałogu do miłości: Jak wyzwolić się z uzależnienia od seksu i znaleźć prawdziwe uczucie*. Poznań: Wydawnictwo „Media Rodzina”, 2001. – 225 p.
2. Cierpiałkowska L., *Miłość i zazdrość w związkach osób dorosłych* // Beisert M. (red.) *Seksualność w cyklu życia człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – S. 170–181.
3. Dąbkowska M. *Zaburzenie hiperseksualne – aspekty historyczne, diagnostyczne i terapeutyczne* // Wasilewska-Ostrowska K. (red.), *Praca socjalna z osobą uzależnioną i jej rodziną. Wybrane problemy*. Warszawa: Wydawnictwo „Difin”, 2014, s. 161–175.
4. Filarowska M. *Po drugiej stronie lustra – czyli dramat współzależnienia od seksu* // Iniewicz G., Mijas M. (red.) *Seksualność człowieka. Wybrane zagadnienia*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2011, s. 159–172.
5. Guerreschi G., *Uzależnienie od seksu. Kiedy seks może zabić*. Kraków: Wydawnictwo Franciszkanów „Nowy Zew”, 2012. – 297 p.
6. Hall P., *Nie orgazm lecz ucieczka* / „Charaktery. Magazyn Psychologiczny”, 2014, nr 4, s. 39–44.
7. Imieliński K., *Człowiek i seks*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1985. – 224 p.

Огурцова О.П.

аспірант,

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР;

викладач, спеціаліст II категорії,

завідувач відділення сфери обслуговування,

Харківський торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного коледжу

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ У МІЖНАРОДНИХ КОНКУРСАХ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ВИД ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Формування в Україні нових соціально-економічних і політичних відносин, становлення інформаційного суспільства висувають все більші вимоги до